

KORKEIMMAN HALLINTO-OIKEUDEN PÄÄTÖS

Antopäivä
25.1.2019
Taltionumero
229
Diaarinumero
3880/2/17

1 (6)

Asia Vammaispalvelua koskeva valitus

Valittaja A

Päätös, jota valitus koskee

Pohjois-Suomen hallinto-oikeus 21.6.2017 nro 17/0292/3

Asian aikaisempi käsittely

Oulun kaupungin yksilöasiainjaoston alainen viranhaltija on 22.3.2016 hylännyt A:n hakemuksen vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (vammaispalvelulaki) mukaisesta henkilökohtaisesta avusta kodintoimintoihin.

Oulun kaupungin yksilöasiainjaosto on päätöksellään 31.5.2016 (§ 169) pitänyt voimassa viranhaltijan päätöksen. Jaosto on todennut, että tehdyn palvelutarvearvion ja palvelusuunnitelman mukaan A:ta ei voida pitää vammaispalvelulain mukaisena vaikeavammaisena henkilönä suhteessa henkilökohtaisen avun palveluun. Lisäksi palvelutarvearvion mukaan A:n palvelutarpeeseen pystytään vastaamaan parhaiten lapsiperheiden kotipalvelulla. Hänelle on myönnetty sosiaalihuoltolain mukaista lapsiperheiden kotipalvelua 20 tuntia kuukaudessa ajalle 11.4.–8.7.2016.

Hallinto-oikeuden ratkaisu

Pohjois-Suomen hallinto-oikeus on, siltä osin kuin korkeimmassa hallinto-oikeudessa on kysymys, hylännyt A:n yksilöasiainjaoston päätöksestä tekemän valituksen.

Hallinto-oikeus on perustellut päätöstään seuraavasti:

Sovellettavat säännökset

Vammaispalvelulain 4 §:n 1 momentin mukaan tämän lain mukaisia palveluja ja tukitoimia järjestetään, jos vammaisen henkilö ei saa riittäviä ja hänelle sopivia palveluja tai tukitoimia muun lain nojalla.

Vammaispalvelulain 8 §:n 2 momentin mukaan kunnan on järjestettävä vaikeavammaiselle henkilölle henkilökohtaista apua, jos henkilö vammansa tai sairautensa johdosta välttämättä tarvitsee palvelua suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista. Kunnalla ei kuitenkaan ole erityistä velvollisuutta henkilökohtaisen avun järjestämiseen, jos vaikeavammaisen henkilön riittävää huolenpitoa ei voida turvata avohuollon toimenpitein.

Vammaispalvelulain 8 c §:n 3 momentin mukaan henkilökohtaista apua järjestettäessä vaikeavammaisena pidetään henkilöä, joka tarvitsee pitkäaikaisen tai etenevän vamman tai sairauden johdosta välttämättä ja toistuvasti toisen henkilön apua suoriutuakseen 1 momentissa tarkoitetuista toiminnoista eikä avun tarve johdu pääasiassa ikääntymiseen liittyvistä sairauksista ja toimintarajoitteista.

Asiassa saatu selvitys ja oikeudellinen arvio

Asiassa esitettyjen lääkärinlausuntojen mukaan valittajalta on operoitu vuonna 1989 isoaivojen päälakilohkon syöpä, toisen asteen gliooma. Hän on myös sairastanut aivoinfarktin. Lisäksi hänellä on uniapnea, muu extrapyramidaalinen sairaus ja liikehäiriö. Lääkärinlausunnon 13.4.2016 mukaan aivokasvaimen operaation jälkitila, sairastettu aivoinfarkti sekä uniapnea ovat kroonisia, pitkäkestoisia sairauksia, jotka alentavat tutkitavan toimintakykyä huomattavasti. Valittajan toimintakyky on alentunut muistiprosessoinnin hidastumisen ja väsymysoireiden sekä niskahartia-seudun, ranteiden ja jalkaterien kipujen vuoksi.

Valittaja on todennut tarvitsevänsä henkilökohtaista apua muun ohessa päivittäisiin toimiin, yhteiskunnalliseen osallistumiseen, sosiaalisen vuorovaikutuksen ylläpitämiseen, harrastustoimintaan, kodinhoidon tehtävien suorittamiseen, lääkäri- ja tutkimuskäynteihin ja lasten kanssa yksin selviytymiseen miehen ollessa poissa kotoa.

Asiassa esitetyn selvityksen mukaan valittaja kykenee suoriutumaan tavanomaisista elämän toiminnoista ilman toisen henkilön apua silloin, kun hän ei ole väsynyt. Kotityöt, lastenhoito ja muut tavanomaiseen elämään kuuluvat toimet kuitenkin kuormittavat valittajaa päivän mittaan ja aiheuttavat hänelle huomattavaa väsymystä. Hallinto-oikeus katsoo, että vaikka valittaja tarvitsee apua vammojensa ja sairauksiensa johdosta,

avun tarve ei ole sillä tavoin tavanomaisista elämän toiminnoista suoriutumiseksi välttämätön, että häntä voitaisiin pitää vammaispalvelulain 8 c §:n 3 momentissa tarkoitettuna vaikeavammaisena henkilönä. Valittajan tarvitsema tuki arkeen on voitu toteuttaa muiden lakien nojalla järjestettävillä palveluilla. Valituksenalaisen päätöksen kumoamiseen ei siten ole aihetta.

Hallinto-oikeus toteaa, että ratkaisun lopputulos ei anna aihetta sosiaalihuollon palvelusta perittyjen maksujen palauttamiselle valittajan esittämällä perusteella.

Käsittely korkeimmassa hallinto-oikeudessa

A on valituksessaan vaatinut, että yksilöasianjaoston ja hallinto-oikeuden päätökset kumotaan ja hänelle myönnetään vammaispalvelulain mukaista henkilökohtaista apua. Lisäksi A:lle on korvattava 1.4.2016 jälkeen myönnettyistä sosiaalihuoltolain mukaisista palveluista perityt asiakasmaksut korkoineen.

Vaativustensa tueksi A on vedonnut aiemmin esittämäänsä ja esittänyt lisäksi muun ohella seuraavaa:

A:n sairauksien ja niistä johtuvien toimintakyvyn vajauksien ja rajoitteiden vuoksi häntä on pidettävä vammaispalvelulaisissa tarkoitettuna vaikeavammaisena henkilönä.

Hallinto-oikeuden ja Oulun kaupungin päätökset on kumottava perustuslain, vammaispalvelulain, sosiaalihuoltolain ja terveydenhuoltolain vastaisina. Lisäksi A vetoaa hallintolain 6 §:n tarkoittamaan luottamuksensuojaa koskevaan periaatteeseen ja katsoo, että palveluiden jatkuvuus on turvattava.

A on jäänyt pysyvästi työkyvyttömyyseläkkeelle 1.4.2017. Hänen väsymysoireensa ovat hyvin vakavia ja väsymys tekee selviytymisen tavanomaisista päivittäisistä toiminnoista myös perheen äitinä täysin mahdottomaksi. Lääkäri vahvistaa lausunnossaan 2.2.2017 väsymysoireiston ja neuropsykologisen oirekuvan liittyvän aivokasvaimen jälkitilamuutoksiin. Neuropsykologista kuntoutusta A:lle viikoittain antanut neuropsykologian erikoispsykologi puolestaan toteaa lausunnossaan 12.7.2017, että pitkäaikainen voimakas väsyvyys ja vakiintunut neuropsykologinen oirekuva yhdessä kipujen ja fyysisten rajoitteiden kanssa laskevat edelleen A:n toimintakykyä ja vaikeuttavat hänen jokapäiväistä arkiselviytymistään.

Toimintakyvyn alenemisen vuoksi A tarvitsee nykyisessä elämäntilanteessaan oirekuvaansa vastaavia lapsiperheen arkea tukevia palveluita.

Lapsiperheen kotipalvelu ei kuitenkaan vastaa A:n henkilökohtaisen avun tarpeita vastaaviin palvelutarpeisiin.

Kevättalvella 2017 vanhempien lasten koulumenestys alkoi laskea ja lapsissa ilmeni tunneherkkyyttä, kuten itkuisuutta tunnilla ja välitunnilla, sekä oppilaiden välisten kanssakäyntitilanteiden hallinnan ongelmia. Kevätlukukauden lopuksi koulukuraattori teki lapsista lastensuojeluilmoituksen, jotta sen avulla herättäisiin palveluiden riittämättömyyteen.

Oulun kaupunki ei olemassa olevilla muiden lakien mukaisilla palveluillaan pysty täyttämään A:n henkilökohtaisen avun tarpeen kaltaisia jokapäiväiseen perhe-elämään kuuluvia välttämättömiä avuntarpeita, vaan nykyisestä tilanteesta kärsii A, hänen lapsensa ja puolisonsa. Perheen toimeentulokin on jo vaarantunut. Tämän vuoksi on kohtuutonta, jos A:lta perittyjä sosiaalihuoltolain mukaisten palveluiden omavastuuosuuksia ei palauteta. Vammaispalvelulain vakiintuneen tulkinnan ja oikeuskäytännön mukaan ensisijaista palvelua on sen maksullisuuden vuoksi pidetty asiakkaalle soveltumattomana silloin, kun vammaispalvelulain mukainen palvelu on hänelle maksuton.

Oulun kaupungin yksilöasiainjaosto on antanut selityksen, jossa on vaadittu, että valitus hylätään, sekä todettu muun ohella, että sosiaalihuollon asiakasmaksujen huojentamista tai poistoa tulee hakea asiakasmaksuista annetun lain 11 §:n mukaisesti sekä palvelusetelin arvon korottamista sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä annetun lain 8 §:n mukaisesti ensiasteena Oulun kaupungin asiakasmaksuyksiköstä.

A on antanut vastaselityksen ja lisäselvitystä.

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisu

Korkein hallinto-oikeus on tutkinut asian. Valitus hylätään. Hallinto-oikeuden päätöksen lopputulosta ei muuteta.

Perustelut

A:n korkeimpaan hallinto-oikeuteen toimittama selvitys ei anna aihetta hallinto-oikeuden johtopäätöksistä poikkeavaan arvioon. Asiaa ei ole syytä arvioida toisin myöskään luottamuksensuojan periaatetta koskevan perusteen vuoksi. Kun otetaan huomioon edellä ilmenevät hallinto-oikeuden päätöksen perustelut ja perusteluissa mainitut oikeusohjeet sekä korkeimmassa hallinto-oikeudessa esitetyt vaatimukset ja asiassa saatu selvitys, hallinto-oikeuden päätöksen lopputuloksen muuttamiseen ei ole perusteita.

Tätä kaikki asianomaiset noudattakoot.

Korkein hallinto-oikeus:

Irma Telivuo
oikeusneuvos

Leena Äärilä
oikeusneuvos

Mikko Pikkujämsä
oikeusneuvos

Timo Räbinä (t)
oikeusneuvos

Antti Pekkala
oikeusneuvos

Anna Heikkilä
Asian esittelijä, oikeussihteeri

Jakelu

Päätös

Jäljennös

A, maksutta

Pohjois-Suomen hallinto-oikeus

Oulun kaupungin yksilöasiainjaosto